

TARİHİN DÖNEMLENDİRİLMESİ: TARİHİN DÖNEMLENDİRİLMESİ:

ZAMAN VE TAKVİM

Hazırlayan: Ali Vedat AKBULAK

ZAMAN VE İNSAN

“ Güneşi ışıklı, ayı da parlak kılan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona (aya) birtakım menziller takdir eden O’dur. Allah bunları, ancak bir hikmete binaen yaratmıştır. O, bilen bir kavme ayetlerini açıklamaktadır.”¹

İnsanlar çok eski çağlardan beri zamanı hesaplamak için birçok yöntem ve teknik kullanmış, bunları geliştirerek günümüze kadar gelmesini sağlamışlardır. **Olay** ve **olguların** içinde geçtiği, gerçeği ya da geçmişte olduğu süreye **“zaman”** adı verilir. Aristo’ya göre zaman,

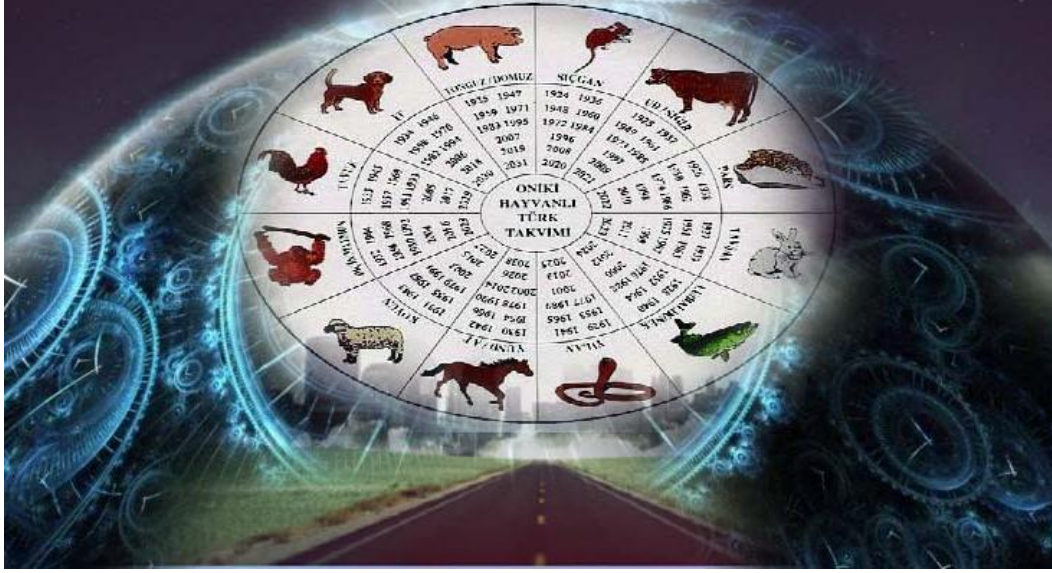
“hareketin ölçüsüdür.” Kimi çağdaş düşünörlere göre de sonsuz bir akıştır dense de zamanın bir başlangıcı ve bitiş noktası vardır.

Zaman kavramında; “önce”, “şimdi” ve “sonra” kavramları vardır.

¹ . Kur’an-ı Kerim; Yunus: 5

Tarih boyunca süreklilik ve değişim gösteren takvim zamanını; **gün, ay, yıl** gibi dönemlere bölme ve bu zaman dilimlerini bir düzen içinde sıralama yöntemidir.²

TAKVİM:

Astronomi gözlemlerine dayanarak zamanı **yıllara, aylara, haftalara ve günlere** bölerek hesaplamışlardır. Böylece, takvim ortaya çıkmıştır. Zamanı bu şekilde bölümlene yöntemine **takvim** denir.

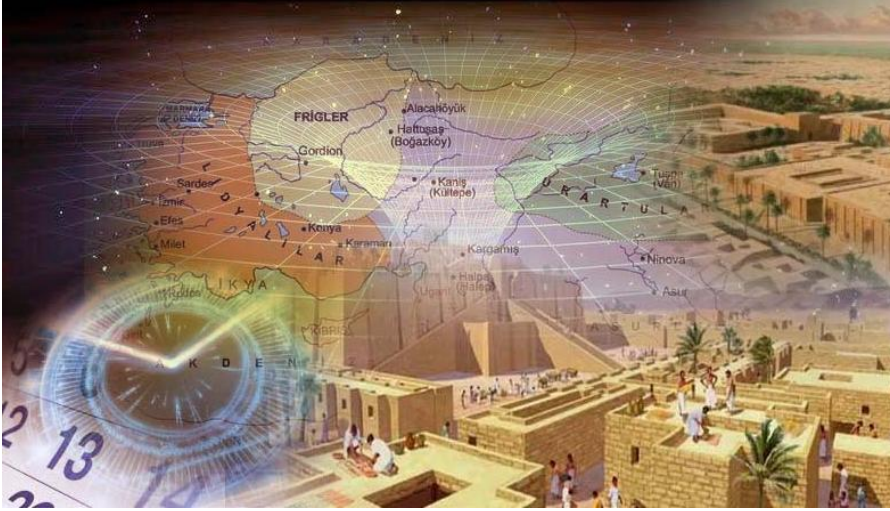
-Tarihte ilk takvim sistemlerini günümüzden yaklaşık 6 bin yıl önce

Ay Takvimini **Sümerler** ve Güneş Takvimini ise **Mısırlılar** oluşturdular.³

² Tüysüz, Sami, 9. Sınıf Tarih Ders Kitabı, Ankara 2020 s. 24

³ Tüysüz, Sami, 9. Sınıf Tarih Ders Kitabı, Ankara 2020 s. 21, 3. paragraf

AY TAKVİMİ:

Sümerlerin bulduğu takvim, **ay yılı** temeline dayanıyordu ve her yılın ayrı bir adı vardır. Bazı Arap ülkelerinin ve İslamiyet'e mensup olan Müslümanlar dini bayramları **Hicri Takvim'e** göre düzenlemişlerdir. Bu takvimin de temeli Sümerler döneminde oluşturulmuştur.

Ay Yılı:

Ay yılında, Ay'ın dünya etrafında 12 defa dönmesi 1 yıl olarak kabul edilir.

Ay yılında; bir yıl toplam 354 gündür. Ay yılı güneş yılından tam 11 gün eksiktir. Bu nedenle her 33 yılda bir güneş yılına göre 1 yıl devir yapar.

GÜNEŞ TAKVİMİ:

Günümüzden yaklaşık 6000 yıl önce Mısırlılar, güneş yılı esasına dayalı takvimi buldular. Günümüzde kullanılan Miladi takvim Güneş'e göre düzenlenmiştir ve temeli Mısırlılara dayanır.

Güneş Yılı:

Güneş yılı; Dünya'nın Güneş etrafında bir defa dönmesi sırasında geçen süreye denir. Güneş yılı 365 gün 6 saattir ve Bir yılda 12 ay vardır.

Miladi Takvim: Mısırlar tarafından güneş yılına göre düzenlenmiş takvim; Roma İmparatoru Julius Caesar (Jül Sezar) zamanında yeniden düzenlenerek Julien (jülyen) takvimi adıyla kullanılmaya başlandı.

Julien takvimi Papa XIII. Gregorian (Gregoryen) tarafından geliştirilerek Gregoryen takvimi adını almıştır. Zamanla yaygınlaşan bu takvim günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Miladi Takvim'e göre yıl; Hz. İsa (a.s)'ın doğumu ile başlatılır ve Hz. İsa'nın doğduğu yıl "0" olarak kabul edilir. Bu yıldan önceki döneme milattan önce kısaca "MÖ", sonraki döneme ise Milattan sonra kısaca "MS" denir. Fakat Milattan sonraki bir tarihi yazarken

MS yazılmasına gerek duyulmaz. MÖ'ki dönemde tarih sıfırdan uzaklaştıkça büyür ve daha eski tarihi gösterir. MS'ki tarih de sıfırdan uzaklaştıkça büyür fakat daha yakın

tarihi gösterir.⁴

Tarih Şeridi: Zaman aralıklarını sınıflandırarak bir şerit üzerinde gösterilmesidir.

Çağ: Kendine özgü bir özellik taşıyan zaman dilimine çağ denir. Çağ yazının bulunuşu ile başlatılmaktadır.

Tarihçiler geçmiş zamanı daha iyi

incelemek için;

-İlk Çağ

-Orta Çağ

-Yeni Çağ

-Yakın Çağ gibi zaman dilimlerine ayırmışlardır.

⁴ Tüysüz, Sami, 9. Sınıf Tarih Ders Kitabı, Ankara 2020 s. 21, 4. paragraf

Asır: Arka arkaya gelen yüz senelik zaman dilimine yüzyıl veya asır denir. Bu yüz yıllara numara vererek okumak için yüzler basamağına "1" eklenerek okunur.

Örnek: Verilen rakam 3 basamaklıysa yüzler basamağına 1 eklenir: 622= 6+1= 7. Yüzyıl.

Verilen rakam 4 basamaklı ise binler ve yüzler basamağına 1 eklenerek bulunur.

Misal: 2014: 20+1: 21. Yüzyıl.

TÜRKLERİN TARİHTE KULLANDIKLARI TAKVİMLER:

Türkler tarih boyunca birçok takvim kullandı. Bunlar:

-12 Hayvanlı Türk Takvimi

-Hicri Takvim

-Celâli Takvim

-Rumi Takvim

-Miladi Takvim

-12 Hayvanlı Türk Takvimi: Türklerin

kullandığı en eski takvimdir ve Türklerin milli takvimidir. Her yıla bir hayvan ismi verilir ve 12 yılda bir devir yapar.

Bu takvimi; İslamiyet'ten önceki Türkler, Çinliler ve Tibetliler kullanmışlardır.

Güneş esaslı bir takvimdir ve bir yıl; 365 gün 5 saat olarak belirlenmiştir.

21 Mart bu takvimin başlangıcı kabul edilmiştir. "Nevruz (Yeni Gün) " (Bahar Bayramı) Olarak kabul edilmiştir

-Hicri Takvim: Hz. Muhammed (s.a.v.)'in 622 yılında Medine'ye hicreti takvimin başlangıcı kabul edilmiştir. Ay (kamer) yılına göre

düzenlen bu takvimde bir yıl 354 gün olarak hesaplanmıştır ve Miladi Takvime göre 11 gün daha az olduğundan her yıl 11 gün geri gitmektedir. Bu nedenle her 33 yılda bir devir yapar. Hicri takvim ülkemizde sadece dini günlerin, ayların ve dini bayramların belirlenmesinde kullanılmaktadır.

Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra Hicri takvimi kullanmasının Nedenleri:

- Dinsel değişmelerin toplumları etkilemesi
- Türklerin kültürel değişmelere açık olması

-Türklerin İslam dünyası ile ilişkilerini kolaylaştırmayı amaçlaması

-Celâli Takvim: Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah döneminde Ömer Hayyam başkanlığındaki bir kurul tarafından düzenlenmiştir. Güneş yılı esasına göre düzenlenmiştir. Selçuklular bu takvimi daha çok mali alanda kullanmak için hazırlamışlardır.

-Bir yıl 365 gün 6 saat olarak belirlenmiştir.

-1079 yılında kullanılmaya başlanan bu takvimde yılın başlangıcı 21 Mart (Nevruz) olarak kabul edilmiştir. Bu takvim, Harzemşahlar ile Babürler tarafından da kullanılmıştır.

-Rumi Takvim: 1677 yılında Mart ayını yılbaşı kabul eden Rumi Takvim yapıldı. Osmanlı tarihinde 1839 tarihinden itibaren bütün resmi ve mali işlerde görülen aksamanın önüne geçmek amacıyla kullanılmıştır.

-Osmanlı Devleti, bu takvimi hicri 1255 (1839) tarihinde başlatmıştır. Bu nedenle Rumi takvim ile Miladi takvim arasında 584 yıl zaman farkı vardır. Yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilir ve 1 Mart mali yılbaşı olarak kabul edilmiştir. 1982 yılına kadar bu uygulama devam etmiştir. 1982 anayasasında mali yıl 1 marttan 1 ocağa alınmıştır.

-Miladi Takvim: Yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilir. 1 Ocak 1926 yılından itibaren kullanılmaya başlamıştır. Gregoryen takvimi adı ile de bilinen bu takvim Hz. İsa'nın doğumu takvimin başlangıcı olarak kabul edilir. Miladi takvimde yılın ilk günü 1 Ocak'tır.

Kaynakça: .(Tüysüz, Sami, 9. Sınıf

Tarih Ders Kitabı, s. 22,23)